

המשק

הרוגז הגדול

טמוס בריטניה של אילעל התאחר בארבע שעות שלמות. תחת לטוס בשעה חמש, המריא ישראל רוגוזין רק בשעה תשע בערב. אבל רוגוזין לא התרגז. מנעו וסקט, שם את פעמיו חזרה למולדתו האמריקאית.

כשנעלם המטוס בשמים, הפליטו תריסר סקידים, שנשארו על הקרקע, אנתה עמוקה של הקלה. "אחד-אפס לסיבת אשכול", סיכם אחד מהם.

שמיפת מוח. הימים המעטים ששהה רוגוזין הפעם על אדמת ישראל היו מקודשים למיבצע שעד כה היה יודע לאזרחי ישראל רק מסיפורי סין. לתעשיין האמריקאי העשיר נעשתה שטיפת-מוח לפי כל חוקי המדע החדש.

הדיעה הראשונה על החלטת המולטי-מיליונר ל-בטל את תוכניתו בקשר להקמת מפעל ההורית (משי מלאכותי) באשדודים, ירדה על האוצר כרעם ביום בחר. לא זה בלבד שיכלה לגרום לשיבוש כל תוכניות הקליטה בדרום הארץ, אלא שהיתה גוררת אחריה הרתעה של כל משקיעהו אחר. אם בארוים נפלה שלהבת, מה יגידו אוזביה-קיר?

לכן, כשאך הגיע רוגוזין לישראל, התלבשה עליו השלישיה הגדולה - לוי אשכול, יוסף גליקמן

פועל יהלומים וולשטיין המפתחות אבדו, האיש התאבד

ואברהם טייבר. האיש הרביעי, פנתס ספיר, היה ביסאן, לא יוכל היה לתת את ידו למיבצע הגורלי. רוגוזין טולטל משיבה לשיבה. הוקן בן ה-71 הגיע במהרה לעיפות מוחלטת. סופר לו כי עובד בן-עמי, ששלח לו לאמריקה ידיעות וקטעי-עיתונים שילייים, עשה זאת כנקמה על סילוקו מכס ראש העירייה בנתניה. בצבעים לוהטים תוארה לו תרומתו האדירה לבנין הארץ ולחזון הדורות. "פרדריק מאן רק הטיק היכל, ואתה תתיים עיר שלמהו"

יופיטר רוגז. בשיא המיבצע נלקח הוקן לאש-דודים, שם כונסו ילדי המקום באסיפה גדולה וע-צובה. "כל אנה ירעבו בגללך ללחמו" קרא לער-מתו המלוה המאומן.

כח במקום נשבר הוקן. דמעות ביבצו בעיניו. כשחזר לירושלים, הודיע שהוא מוכן להקדיש את כל כוחו לישראל, ולהקים מפעלים נוספים במחיר 100 מיליון דולר.

כשחמרא רוגוזין חזרה, קיבלו מפעלי הצמיגים בארץ צו שלא הפתיע איש: להבא יהיה עליהם לק-נות זהרית לריפוד הפנימי של הצמיגים אצל רוגז-זין, ללא התחשבות במחיר. העובדה שהמפעלים לא רצו בכך, ושרצו להשתמש בחומר לגמרי אחר, היתה בלתי-חשובה לעומת פיוס רוגזו של רוגוזין, המשקיע שטוף-המות.

כשיופטר רוגז, אין הוא צודק-אמרו הקדמ-נים. אולם יופטר רוגוזין, האל העליון באורלמפוס החשקעות של ישראל, צודק תמיד כשאתא רוגז.

עתונות

צמון להשקפה חדשה

ההתחלה היתה מלחה בפירסומת-עצמית ובתקיעת חצוצרות התעמולה. בבית סוקובוב בתל-אביב כינסו דוברי האיגוד היהודי-הערבי, מיסודה של מפ"מ, את העתונאים, בישרו להם על הצאתו לאור של הגליון הראשון של ניו-טולק (השקפה חדשה), ירחון בשפה האנגלית שמטרותיו המוצהרות: דיון בעציות שיתוף-הפעולה בין מדינת ישראל ושכנותיה.

ובין העם הערבי והעם היהודי במדינת ישראל עצמה.

בין מוציאיו לאור של הבטאון החדש מצאו הקור-אים את ח"כי מסאיי הרצל ברגר ודוד הכהן, ח-כי הפרוגרסיבים ישעיהו פורדר וגרשום שוקן, מני-היגי המפלגה הדתית הלאומית, מנהיג מפ"מ מאיר יערי, פרופסורים מן האוניברסיטה והטכניון, ומנהיגי אחדות העבודה. בלטו בהעדרם יוזמי העתון ומתכ-נניו הראשונים, אנשי ציבור ועתונאים שלא מחוגי הקואליציה הממשלתית.

גליונות הראשונים אימתו את החששות שנשמעו ביום הוצאת הגליון הראשון. מחוץ למאמרים ספר-רים, תחומים בידי מומחי מפ"מ לבעיה הערבית, הכיל הבטאון מאמרים מאופקים בשפה האנגלית, כתובים ברוח מדיניות משרד החוץ, ומסוננים בידי עורך-משנה יודע-אנגלית מקיבוץ חצור של השומר הצעיר.

הסיוע נפסק. בישראל נפוץ ניו-טולק בכמה מאות גליונות בין ח"כי הקואליציה, הנציגויות הזרות, מכרות העתונים ואנשי ציבור.

בחוץ-לארץ נפוץ הירחון בעזרת משרד החוץ הי-ישראלי, הנציגויות הישראליות באירופה ובאמריקה קיבלו הוראה להפיץ את העתון בחוגים הקרובים למשלחות הערביות, להביא אליהן בעזרת בטאון נייטראלי כזה את עמדות משרד החוץ הישראלי, כפי שהן מנוסחות מפי דוברי מפ"מ וחוגים מתקדמים יותר בקואליציה של ביגיי.

אך לא לעולם חוסן. אחרי חמישה גליונות, הבי-חינו מעצבי מדיניות החוץ הישראלית, כי גם הנימה הרפה של דוברי האיגוד היהודי-ערבי עומדת בניגוד מוחלט למדיניות העוימת-בעקרון לכל קידמה בעולם הערבי, ולכל גסיון התקרבות יהודי-ערבי. בחזון פנימי לפקדי משרד החוץ שהיו משתתפים בניו-טולק בשמות בדויים, אטרו עליהם ראשי המשרד להשתתף בבטאון, איימו בפיתורין. בעת ובעונה אחת הפסיקו גם את קניית העתון והפצתו בשג-ריריות.

בפרוס הגליון התשיעי יתאספו מוציאיו לאור של השקפות חדשות להתיעצות חשובה. נושא ההתייע-צות: מקורות מימון חדשים להשקפותיהם הלא-כל-כך חדשות.

חקירות

מוות בחומצה מלחית

רופא בית-החולים הממשלתי בנהריה היה מוזעזע כולו: "בפעם הראשונה בחיי הנבא אלי מקרה התי-אכדות בחומצה מלחית. המתאבד היה בחדאי בלתי-שפוי בעתו."

משה וולשטיין, שנמצא לפני כשבועיים מת בחצר אחד הבתים הבלתי-גמורים בנהריה, לא היה בלתי-שפוי כדעתו. הגבר הצעיר, בעל לאשה ובן לשני ילדים, היה מדוכדך, מיואש ומחוסר-פרנסה.

בנתניה יזעזעה הידיעה את פועלי היהלומים, ש-חלשטיין היה אחד מהם. "ידענו שזה יבוא", אמרו, כשהם תוקעים את מבטם רבי-המשמעות בבנין הי-שומם של מפעל יהלומי בוכרה. כי חלשטיין, כשאר 18 חברי הקואופרטיב יהלומי בוכרה, איבד את אמונתו בחיים עוד ביום בו הוברר, לפני למעלה מחצי שנה, כי תעלומת גניבת היהלומים בערך של 50 אלף דולר מקופת המפעל, הגניבה השניה בתקופה של שנתיים, לא תיפתר כנראה לעולם.

אמת מוזרקת. בפעם הראשונה בוצעה גניבה מסתורית בקופת-הבטחון של יהלומי בוכרה, בערב ססה, 1955. תשע מעטפות של יהלומים נעלמו מתוך הקופה, מבלי שנעשה גסיון לפרוץ אותה. "הקופה נפתחה במפתח מקורי או מועתק" קבעו או קציר-נייה-מטרה, שטיפלו בחקירה.

החקירה התנהלה בעצלתיים. מנהל המפעל, דוד אקרמן, נמצא או בשחירות מילואים בתחת הגדוד-ע בבאר-אורה, המפתחות לקופה נמצאו בידי המנהל השני, יהושע מקורי.

לבסוף רמזו חוקרי המשטרה כי אינם יכולים לפענח את התעלומה. האסיפה הכללית של הקואופר-טיב - שאף אתח מחבריו לא ידע מעולם את המצב הכספי האמיתי שלו, ואסילו לא אם מכונית זו או אחרת היא רכושו של אחד המנהלים או של הקואופרטיב כולו - החליטה להזריק וריקות-אמת לכל החברים, כדי לגלות את האשמים.

בערב שאחרי האסיפה קיבל מנהל-המפעל פתק מיסתורי, בפתק נאמר כי היהלומים יימצאו למחרת. בחצור בית-החרושת, ואמנם, בבוקר, בתוך קופסה קטנה, נמצאו כל תשע מעטפות היהלומים.

התיק במשטרה נסגר. במקום לנסות להמשיך ו-לחקור, אחרי שהיה ברור למעלה מכל ספק כי הי-גניבה היתה עבודה פנימית, העדיפו החוקרים לסלק את ידם מן התיק הקשה.

המכה השניה. במשך השנתיים שאחרי הגני-בה, השקיעו חברי קואופרטיב יהלומי בוכרה את כל מרצם וכוחם לפיתוח המפעל. הם הסתפקו בי-משכורות זעומות, לא גבו את הרחיקים בהתאם לחלקם כרכוש, השקיעו את כל הרחיקים ברכישת אבני-יהלומים נוספות, להגדלת היגם. החזון והקברע. (מסך בסטוד 8)

בשיא הויכוח על החלפת שמות

יילי רבינוביץ (17), צבירת תלמידת שביעית הומנית ב-גימנסיה הרצליה, הגובלת עם רחוב מונטיפיורי: "אני לא יר-דעת מי היה מונטיפיורי, ואני גם לא מנסה לנחשו" לדעתה יש ללמד דברים כאלה בבית-הספר. על בן-יהודה, אשר ברחוב על שמו היא גרה, ידעה גילי: "הוא היה מחיה השפה העברית לפני חמישים שנה, בערך."

גללו עומדת ארץ-ישראל, אמר בפסקנות שבתאי לסמן (45), בעל מזנון בתל-אביב, על מונטיפיורי. "הוא היה בין הראשונים שהחלו לפתח את ארץ-ישראל, הוא היה זה שהי-חדיר את החלוציות בין המעמד הבינוני. הוא השקיע כספים."

לכור חיים (22), סגן בצבא ההגנה לישראל, לא היה בי-רוך בדיוק מי היה מונטיפיורי. "אולי משורר או אחד ממנהיגי הישוב", אמר הוא בהיסוס רב. לגבי החלפת שמות העיר, הציע הסגן אפשרות לשנות שמות גם "לזכר מבצעים צבאיים, ולא רק לזכר אישים."

הודית, הגרה ברחוב נחמני, אינה יודעת על האיש מאומה: "אולי הוא היה אחד מהנביאים, גיסתה לנחש. ברחוב מונטיפיורי, בו נשאלה על החלפת שמות הרחובות, ענתה: "איני יודעת מי היה מונטיפיורי, אבל למדתי ושמעתי עליו הרבה", הוסיפה יהודית בהצטדקות ביישנית.

פתלי בטושינסקי (24), ילד רומניה, העובר רבות ברחוב מונטיפיורי, לא ידע מי היה הי-איש על שמו נקרא הרחוב: "אולי הוא היה ציר בקונגרס הציוני, או ציוני אחר", אמר, בהדגישו כי "מונטיפיורי בטח לא היה שחקן הבימה ברוסיה לפני 50 שנה."

מי נחום (42), אחראי על קו המוניות 4 ו-5, אינו יר-דע מי היה לילינבלום, אבל יש לו גם סיבה הגיונית לכך. "כא-שר קבעו את השם הזה לא הייתי בארץ", אמר. לדעתו יש לתת שמות "לאלה שסבלו ונתנו משתנו בעד המולדת, ולא לאלה שנתנו רק למפלגות."

זריאל הוכברג (21), תלמיד וסוחר, לא התעניין מי היה לילינבלום, אבל הוא חשב שזה היה "איש צבא בריטי". הוא סבר כי טוב לקרוא רחובות על שמות סופרים, אך למרות ששמילנסקי כתב גם הוא ספרים, אין הוכברג יודע מי הוא.

נחם בנוביץ (44), טען כי רוגזו, "קודם היה רחוב הגשר ליד אלנבי, עכשיו בנו גשר ליד הרכבת וקראו למקום החדש בי-שם רחוב הגשר, וכל הקלה מתרוצץ הלך וחוזר בשביל לי-דעת איוה מהשניים הוא רחוב הגשר". מי היה לילינבלום הוא יודע היטב, אבל מסרב לאמר: "מה זה, בחינה?"

